Aleksoto St. 6 (Perkūnas House)

The investigation site is in the courtyard of Perkūnas House, a well-known architectural monument in the S part of Kaunas Old Town. 14 m^2 was excavated in the W part of the courtyard beside the house. It was determined that restoration work in the second half of the 20th century altered the present-day surface. Part of a roughly 2 m thick layer was dug up at that time. It was determined that only the bottom part, up to 40 cm thick, of the archaeologically valuable layer has survived in places (Fig. 1). It was previously conjectured that a basement had existed on the W side of Perkūnas House, but the original surface was determined to exist at that site, meaning that no basement had ever been created there. The collected finds are characteristic of the late 15th – first half of the 16th centuries. The construction of Perkūnas House also dates to this period.

Mindaugas Bertašius

Vilniaus gatvė 37

Tiriamas sklypas yra Kauno senamiesčio R dalyje, 36 kvartalo viduryje, nutolęs nuo kvartalą supančių Vilniaus, Šv. Gertrūdos ir Gimnazijos gatvių. Sklype esantys pastatai istorinės, architektūrinės ar kultūrinės vertės neturi. Iki XX a. pabaigos sklype stovėjo nedideli sandėliukai. Kvartalo Š, R ir P pakraščiai pradėti užstatyti tik XX a. II pusėje. Greta, V pusėje, stovi buvusios Lietuvos Respublikos Prezidentūros pastatas.

Kvartalas susiformavo po 1847 m. Kauno miesto plano patvirtinimo ir yra vienas vėliausiai suformuotų senamiesčio kvartalų. Iki pat XIX a. vidurio jis buvo tuščias, tačiau pro kvartalą ėjo senasis kelias Vilniaus link. Vėliau, nuo XIX a. vidurio, čia pravesta Peterburgo–Varšuvos trakto dalis.

Iki šiol šioje vietoje archeologiniai tyrimai nebuvo atliekami, tad tyrimų tikslas buvo nustatyti kultūrinio sluoksnio struktūrą, vertę ir storį. Tyrimai vyko 2012 m. spalio–lapkričio mėnesiais. Jų metu iškasti 4 šurfai (bendras plotas 14 m^2). Šurfai išdėstyti tiriamo sklypo V dalyje, nes sluoksnis sklypo R dalyje suardytas klojant įvairias komunikacijas. Dabartinis žemės paviršius tiriamame sklype yra apie H_{abs} 29,35–29,48 m.

Šurfas 1 yra 2,1x2 m dydžio, iškastas sklypo ŠV kampe, prie sklypo tvoros, 50 cm nuo sklype stovinčio namo sienos. Šurfe fiksuoti XIX–XX a. stovėjusių medinių ir mūrinių pastatų pėdsakai, radiniai.

Šurfas 2 yra 2,2x2 m dydžio, iškastas sklypo V krašte, jo PV kampe. Didžioji dalis sluoksnio yra gana vėlyva, susidariusi XIX a. pabaigoje – XX a. Apatinėje sluoksnio dalyje atrasti XVI a. ūkinės veiklos pėdsakai. Išsiskyrė smėlio su pelenais sluoksnis, kur (apie 1,6 m gylyje) išryškėjo ugniavietės pėdsakai – smėlyje matyti pelenai, keramikos šukės, tačiau aiškesnių ugniavietės kontūrų nesimatė. Prie pelenų įdubos dugne rastas sukietėjusių pelenų su smėliu sluoksnis su perdegusių akmenų gabalais. Atrodo, kad ties P šlaitu fiksuota ir sukepusiais pelenais su smėliu užpilta įduba, kuri tęsiasi tolyn į P pusę, už šurfo ribų. Sluoksnyje tarp sukepusių pelenų rasta keramikos šukių, kurios primena keramikos dirbtuvės produkciją (perdegę deformavęsi gaminiai (1 pav.)).

Šurfas 3 iškastas tarp šurfų 1 ir 2. Jo dydis 2,4x2 m. Šurfe fiksuoti vėlyvo užstatymo pėdsakai. V šlaite, ties mūrine tvora, nustatyti keli pamato statybos etapai.

Šurfas 4 iškastas sklypo Š dalyje, prie elektros kabelių skirstymo spintos. Jo dydis 2,2x

1 pav. Keramika iš Vilniaus g. 37. M. Bertašiaus nuotr.
Fig. 1. Pottery from Vilniaus St. 37

1,1 m. Šurfe nustatytas natūraliai klostęsis kultūrinis sluoksnis.

Atlikus tyrimus nustatyta, kad šurfuose fiksuoti 1,7–2,2 m storio kultūriniai sluoksniai (išskyrus šurfą 1, kuriame aptiktas tik supiltinis sluoksnis). Viršutinę sluoksnio dalį sudaro apie 0,9–1 m storio archeologinės vertės neturintis sluoksnis – XIX a. pabaigoje bei XX a. susidarę buitinių šiukšlių sluoksniai ir piltas gruntas. Toks sluoksnis fiksuotas visuose 4 šurfuose. Šurfuose 2–4 atrastas archeologiškai vertingas XV–XIX a. datuojamas kultūrinis sluoksnis su 2 horizontais. Ryškiau šis sluoksnis matomas 4 šurfe, kur jis formavosi ilgą laiką, bet atskiri sluoksniai jame beveik neišsiskiria. Sluoksnio apatinėje dalyje žemė tamsesnė, gausu degėsių, apdegusio molio gabalėlių ir keramikos šukių. Šurfuose 2, 4 surasta kelios dešimtys XV a. II puse – XVI a. I puse datuojamų keramikos šukių. Pasitaikantis keramikos brokas – perdegusios, deformavęsi šukės liudytų, kad netoliese galėjo būti įrengta keramikos išdegimo krosnis. Įžemis (šurfuose 2, 4) fiksuotas apie 1,7–2 m, t. y. apie H_{abs} 27,50–27,80 m. Įžemį sudaro šviesus gelsvas smėlis. Galima manyti, kad ties sklypo V dalimi buvo nedidelis natūralus smėlio šlaitas, kuris toliau V pusėn (buvusios Prezidentūros teritorijoje) perėjo į drėgną ir užmirkusią daubą. Dalis sluoksnio R ir P sklypo dalyse suardyta klojant komunikacijas. Ryškūs perkasimai fiksuoti ir šurfų 1, 2 R sienelėse.

Šiuo metu žemės paviršiuje pastatų pėdsakų nematyti, tačiau buvusio pastato vietą apibrėžia išlikusi pirmojo aukšto V siena. Atliekant tyrimus atrasti dar kelių ankstesnių pastatų pėdsakai. Šurfe 1 atrasta medinio pastato pamato dalis ir vidinė pertvara (skersai dėta plytų eilė fiksuota apie 90 cm gylyje). Pastatas datuojamas XX a. pradžia, aplinka užversta buitinėmis ir statybų atliekomis. Šurfo V šlaite atidengtas pamatas (po išlikusia siena) liudija kelis statybų etapus. Visi šie etapai ne ankstesni kaip XIX a. Kituose šurfuose (2 ir 3) taip pat atrasti medinio pastato su akmenų pamato likučiais, datuojami XIX a. Pamatas įkastas iki 1,25 m gylio, o aukščiau esančiame XIX a. pabaigos – XX a. sluoksnyje atrasti sutręšusio medinio pastato pamato pėdsakai. Šurfe 4 atidengtas XIX a. pabaiga datuojamo pamato kampas, kuris buvo įkastas iki 90 cm gylio. Šurfo V šlaite atrasti sutręšusio medinio pastato pamato likučiai, jie apie 25 cm pločio ir įkasti iki 1,3 m gylio. Datavimas neaiškus, bet ne ankstesnis nei XVIII a.

Tyrimų metu nustatyta, kad šioje vietoje paviršius ženkliai pakeistas XX a. Daugiausia tai susiję su vykusiomis statybomis ir žmonių veikla – palaipsniui užpilant paviršius buvęs pakeltas.

Vilniaus St. 37

In 2012, the plot at Vilniaus St. 37 in the E part of Kaunas Old Town was investigated. The quarter was empty until the mid-19th century. 4 test pits (a total of 14 m²) were excavated. A 1.7–2.2 m thick, 15th–19th-century cultural layer with two horizons was recorded in them. Tens of potsherds dating to the second half of the 15th – first half of the 16th century were discovered in test pits 2 and 4. Their condition (pottery wasters having been encountered) (Fig. 1) attests that a pottery kiln could have existed nearby. Traces of several earlier buildings dating to the 19th century were discovered during the investigation.

Algirdas Žalnierius

A. Jakšto gatvė 5

Tyrinėtas pastatas stovi Kauno senamiesčio V dalyje, 60–75 m atstumu į R nuo Kauno pilies (1 pav.). Jo sklypą iš P pusės riboja Papilio, iš R – A. Jakšto, iš Š – Pilies gatvės. V pusėje istorinės sklypo ribos baigėsi prie pilies gynybinio griovio R krašto. Pastato pagrindinis korpusas stovi prie A. Jakšto gatvės, jo ilgis – 61,8 m, plotis – 10,7 m. Prie Papilio ir Pilies gatvių P ir Š namo gale yra 13,56 ir 27,05 m ilgio fligeliai. Po pastato P dalimi šiuo metu jau yra įrengti rūsiai, užimantys 231 m² plotą. Po 1929 m. pastačius trečią pastato aukštą, pirmojo aukšto patalpų grindų paviršius buvo viduje pakeltas supilant žemių ir griuvenų sluoksnius iki H_{abs} 30,27 m lygio, kuris yra 1,3–1,4 m aukščiau

1 pav. Kauno pilis ir pastatas A. Jakšto g. 5 iš Š. A. Žalnieriaus nuotr.

Fig. 1. Kaunas castle and the building at A. Jakšto St. 5, as seen from the N

